

СЕКЦІЯ 11

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРАВА

Волошина Владлена Костянтинівна
доцент кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності,
кандидат юридичних наук, доцент
Національного університету «Одеська юридична академія»
Скрипник Дар'я Олександрівна
аспірант кафедри кримінального процесу,
детективної та оперативно-розшукової діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія», адвокат

МЕТОДИЧНО-РЕКОМЕНДАЦІЙНА ДОПОМОГА ВЕРХОВНОГО СУДУ ЩОДО ВРЕГУЛЮВАННЯ ОКРЕМИХ ПИТАНЬ ЗДІЙСНЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Указом Президента України «Про введення воєнного стану в Україні» № 64/2022 від 24.02.2022 у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України введено воєнний стан [1], який діє й наразі. Війна на теренах нашої держави позбавляє життя наших громадян, іноземців, які проживали на території України, наносить (в більшості випадків) непоправну шкоду здоров'ю, нищить будинки, таким чином змінюючи назавжди життя кожного українця. Стикаючись щодня з воєнними реаліями, переконані, що сьогодні одним із основних завдань науки є аналіз чинної нормативно-правової бази, напрацювання пропозицій щодо внесення відповідних змін, які б могли спростити нормативне регулювання правовідносин в умовах війни тощо.

03.03.2022 Верховним Судом (далі – ВС) було підготовлено інформаційний лист «Щодо окремих питань здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану» № 1/0/2-22 (далі – Лист від 03.03.2022), яким надано необхідну методично-інформаційну допо-

могу судам і органам досудового розслідування [5]. Доводиться визнати, що законодавчо не врегульовано, якою саме юридичною силою наділяються листи ВС. Однак вважаємо, що під час дії воєнного стану, підставою введення якого стала військова агресія, що визнано форс-мажорними обставинами (обставинами непереборної сили) [3], швидкість та ефективність надання відповідної допомоги ВС щодо здійснення кримінального провадження превалює над тим, в якій формі така допомога надається. Так, згідно з п. 7 ч. 2 ст. 36 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», ВС забезпечує апеляційні та місцеві суди методичною інформацією з питань правозастосування [2]. Водночас, незважаючи на відсутність законодавчо встановленої імперативності зазначеної інформації, вбачається необхідність у «скеруванні судової практики» в заданому ВС напрямку, з урахуванням характеру воєнних дій в окремих областях України.

Наприклад, ВС у Листі від 03.03.2022 визначає дії слідчого судді (суду) у випадку, коли вирішується питання доцільності застосування запобіжних заходів у разі, якщо після зміни територіальної підслідності відповідні матеріали кримінального провадження не було передано або було передано не в повному обсязі, з огляду на воєнні дії. Зазначається, що в такому випадку слідчий суддя (суд), оцінюючи доцільність застосування запобіжних заходів загалом та тримання під вартою зокрема, керується всіма наявними матеріалами клопотання про застосування (продовження) запобіжного заходу [5]. У таких випадках результати розгляду відповідних клопотань є протилежними: задоволення або залишення без розгляду з посиланням на те, що застосований захід вважається продовженим (в даному разі суд посилається на ч. 6 ст. 615 Кримінального процесуального кодексу України (далі – КПК України) [5]. Вважаємо, що відсутність зв'язку зі слідчими ізоляторами та інформації щодо застосованого запобіжного заходу, який прокурор просить продовжити тощо, тягне за собою цілком обґрунтований наслідок у вигляді застосування положень ч. 6 ст. 615 КПК України.

Насамкінець, наголосимо на тому, що наразі діяльність ВС є вкрай важливою та має бути спрямована на забезпечення умов щодо дотримання прав особи в кримінальному провадженні на час війни.

Список використаних джерел

1. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24 лютого 2022 р. URL:<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#Text>

2. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 2 червня 2016 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19/conv#n389>.

3. Лист Торгово-промислової палати України щодо засвідчення форс-мажорних обставин від 28 лютого 2022 р. URL: https://cci.vn.ua/wp-content/uploads/2022/02/Lyst_TPPU_fors-mazhor_-28.02-1.jpg.

4. Михайленко В. В. Еволюція судової практики у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану: запобіжні заходи. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/evolyuciya-sudovoyi-praktiki-u-kriminalnomu-provadhenni-v-umovah-voennogo-stanu-zapobizhni-zahodi.html>.

5. Щодо окремих питань здійснення кримінального провадження в умовах воєнного стану: Інформаційний лист Верховного Суду від 3 березня 2022 р. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/war/Inform_lyst_2022_03_03.pdf.

Кикоть Артем Володимирович

аспірант кафедри цивільного процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

ДОКАЗУВАННЯ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ У ВІЙНИ РОСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ

Воєнним злочином є дії, що порушують закони та звичаї війни, пов'язані з заподіянням смерті чи поранень цивільному населенню, знищенням чи незаконним захопленням цивільного майна, а також порушенням прав військовополонених. Воєнні злочини належать до сфери виключно міжнародного кримінального права. Статут Міжнародного кримінального суду включає в себе загальний перелік воєнних злочинів, натомість вітчизняна система права не дає визначення поняття «воєнний злочин». Незважаючи на відсутність такого визначення, деякі з передбачених Кримінальним кодексом України видів злочинів є саме воєнними, такі як:

- мародерство (стаття 432 ККУ);
- насильство над населенням у районі ведення воєнних дій (стаття 433 ККУ);
- неналежне поводження з військовополоненими (стаття 434 ККУ);
- незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала та зловживання ними (стаття 435 ККУ).